

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Crime victims and the police: Crime victims' evaluations of police behaviour, legitimacy, and cooperation: a multi-method study

Koster, N.N.

Citation

Koster, N. N. (2018, February 1). *Crime victims and the police: Crime victims' evaluations of police behaviour, legitimacy, and cooperation: a multi-method study*. s.n., S.l. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/61143>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/61143>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The following handle holds various files of this Leiden University dissertation:
<http://hdl.handle.net/1887/61143>

Author: Koster, N.N.

Title: Crime victims and the police: Crime victims' evaluations of police behaviour, legitimacy, and cooperation: a multi-method study

Issue Date: 2018-02-01

Nederlandstalige samenvatting (Summary in Dutch)

Slachtoffers van criminaliteit en de politie
*Oordelen van slachtoffers van criminaliteit over het
gedrag van de politie, legitimiteit en medewerking:
Een multi-method studie*

INLEIDING

Criminaliteit is een serieus probleem voor de samenleving. Jaarlijks worden bijna 2,5 miljoen inwoners van Nederland slachtoffer van een woning-inbraak of een geweldsmisdrijf. Wanneer slachtoffers aangifte doen van hun slachtofferschap bij de politie, kunnen zij een belangrijke bijdrage leveren aan het bestrijden van criminaliteit. Zij kunnen immers door het verstrekken van belangrijke en gedetailleerde informatie over de omstandigheden van het delict en mogelijk over de dader, de politie helpen om de zaak te onderzoeken, op te lossen en de dader op te pakken. Zonder de medewerking van slachtoffers zullen veel delicten niet door de politie opgemerkt worden en daarmee zullen veel daders het strafrechtssysteem kunnen ontlopen. De effectiviteit van het strafrechtssysteem hangt dus in grote mate af van de bereidheid van slachtoffers om medewerking te verlenen aan de politie.

Toch doen veel slachtoffers geen aangifte van hun slachtofferschap. Eerder onderzoek suggereert dat dit vooral geldt voor slachtoffers die meer dan eens een slachtofferervaring hebben gehad en dat dit mogelijk het gevolg is van negatieve oordelen over eerdere ervaringen met de politie bij een aangifte van een eerder slachtofferschap. Dit is zeer onwenselijk, aangezien eerder onderzoek ook laat zien dat mensen die eerder slachtoffer zijn geworden een hoger risico op slachtofferschap lopen dan mensen zonder eerdere slachtofferervaringen. In dit proefschrift wordt onderzocht of, in welke mate, hoe en waarom oordelen van slachtoffers over het politie-optreden in hun zaak gerelateerd zijn aan hun bereidheid om medewerking te verlenen aan de politie in het geval van toekomstig slachtofferschap. Met behulp van deze kennis kan mogelijk de onwenselijke situatie worden tegengegaan dat slachtoffers van criminaliteit minder bereid zijn om medewerking te verlenen aan de politie in geval van toekomstig slachtofferschap (vanwege voorgaande negatieve ervaringen met de politie).

Theoretisch kader

Het proefschrift bouwt voort op de procedurele rechtvaardigheidstheorie zoals ontwikkeld door Tom Tyler en collega's. Van een procedurele rechtvaardige behandeling van slachtoffers van criminaliteit door de politie kan worden gesproken, indien (1) burgers op een respectvolle wijze bejegend worden, (2) burgers de mogelijkheid hebben om hun verhaal te doen, (3) burgers neutraal en onbevooroordeeld tegemoet worden getreden door de

politie en (4) burgers erop kunnen vertrouwen dat de politie er alles aan zal doen om tot de beste oplossing voor alle betrokken partijen te komen. Volgens de procedurele rechtvaardigheidstheorie zal een procedureel rechtvaardige bejegening door de politie de bereidheid tot het verlenen van medewerking door burgers aan de politie verhogen. Een rechtvaardige bejegening door de politie – als vertegenwoordiger van de staat – straalt namelijk uit dat iemand een gewaardeerd en gerespecteerd lid is van de samenleving. De politie laat daarmee zien dat zij een organisatie is die de normen en waarden in een samenleving nastreeft (en dus tegen criminaliteit optreedt), wat ertoe leidt dat de organisatie gezien wordt als een legitiem instituut. Wanneer de politie gezien wordt als een legitiem instituut, gaan burgers zich innerlijk verantwoordelijk voelen om zelf eveneens orde in de samenleving na te streven, bijvoorbeeld door medewerking te verlenen aan de politie.

Naast procedurele rechtvaardigheid, kan het politie-functioneren in het algemeen (de mate waarin de politie in staat is om criminaliteit op effectieve wijze te bestrijden) volgens Tyler en collega's ook bijdragen aan de door burgers gepercipieerde legitimiteit van de politieorganisatie. Wanneer de politie namelijk effectief is in de bestrijding van criminaliteit zullen burgers de indruk hebben dat de politie het belangrijk vindt om door de samenleving gedeelde normen en waarden na te streven. Eerder onderzoek onder slachtoffers van criminaliteit laat zien dat slachtoffers zowel een respectvolle bejegening door de politie (procedurele rechtvaardigheid) als de verrichte opsporingsactiviteiten om een dader te vinden en de zaak op te lossen (politie-functioneren in een concrete zaak) belangrijk vinden in hun contact met de politie. Dit geeft hen het gevoel dat zij en hun zaak serieus worden genomen door de politie en zou daarmee potentieel bijdragen aan de gepercipieerde legitimiteit van de politieorganisatie.

Onderzoeksvragen

De algemene doelstelling van dit proefschrift is te onderzoeken of er empirische ondersteuning is voor de aanname dat slachtoffers die het politieoptreden in hun zaak positiever beoordelen meer geneigd zijn om medewerking te verlenen aan de politie dan slachtoffers die het politieoptreden minder positief beoordelen. Meer specifiek richt dit proefschrift zich op de vraag of, in welke mate, hoe en waarom oordelen van slachtoffers over het politieoptreden in hun zaak (in termen van procedurele rechtvaardigheid en het politie-functioneren) gerelateerd zijn aan hun bereidheid om medewerking te verlenen aan de politie in geval van toekomstig slachtofferschap. Naar aanleiding van het beschreven theoretisch kader en beperkingen van eerder onderzoek, zijn vijf deelvragen geformuleerd:

1. In welke mate ondersteunt eerder onderzoek de aanname dat positieve oordelen van slachtoffers over de politierespons een positieve invloed hebben op percepties van de legitimiteit van de politie en vervolgens de bereidheid tot medewerking verhogen?

2. Wat is de empirische structuur van de oordelen van slachtoffers over de politierespons (in termen van procedurele rechtvaardigheid en politiefunctioneren), percepties van legitimiteit (in termen van vertrouwen in de politie en gevoelde verplichting om de wet te gehoorzamen), en bereidheid tot medewerking met de politie?
3. Hoe zijn oordelen van slachtoffers over de politierespons gerelateerd aan percepties van legitimiteit en aan de bereidheid tot het verlenen van medewerking aan de politie; verschilt dit tussen slachtoffers van verschillende typen criminaliteit en houden de relaties stand over de tijd?
4. Hoe is de politierespons van invloed op percepties van legitimiteit en de bereidheid tot het verlenen van medewerking onder fictieve slachtoffers?
5. Waarom zijn oordelen van slachtoffers over de politierespons gerelateerd aan hun bereidheid tot het verlenen van medewerking aan de politie?

RESULTATEN

Bevindingen eerder onderzoek (Hoofdstuk 2)

Ter beantwoording van de eerste deelvraag – in welke mate ondersteunt eerder onderzoek de aanname dat positieve oordelen van slachtoffers over de politierespons een positieve invloed hebben op percepties van de legitimiteit van de politie en vervolgens de bereidheid tot het verlenen van medewerking verhogen – werd een literatuurreview uitgevoerd. Hierin werd op systematische wijze gezocht naar studies die de relaties tussen oordelen over het politieoptreden in een concrete zaak, percepties van politielegitimiteit en bereidheid tot het verlenen van medewerking aan de politie hebben onderzocht onder slachtoffers van criminaliteit. Deze zoektocht leverde 15 studies op die (a) de relatie tussen oordelen van slachtoffers over het politieoptreden in hun zaak en de gepercipieerde legitimiteit van de politie (of breder, het strafrechtssysteem), (b) de relatie tussen slachtoffer percepties van legitimiteit en de bereidheid tot het verlenen van medewerking aan de politie, of (c) de relatie tussen oordelen over het politieoptreden en de bereidheid tot het verlenen van medewerking onderzochten.

Ten eerste blijkt dat studies consistent een positieve relatie rapporteren tussen oordelen van slachtoffers over de politierespons en percepties van legitimiteit van de politie, of breder, het strafrechtssysteem. Ten tweede blijkt dat de bevindingen niet eenduidig zijn voor wat betreft de overige twee relaties (tussen oordelen van slachtoffers over de politierespons en de bereidheid tot het verlenen van medewerking en tussen percepties van legitimiteit en de bereidheid tot het verlenen van medewerking). Ten derde blijkt dat de gevonden studies slechts één van de genoemde relaties onderzochten, waardoor geen sluitend antwoord gegeven kan worden op de

vraag of en in hoeverre oordelen van slachtoffers over het politieoptreden in hun zaak gerelateerd zijn aan percepties van de legitimiteit van de politie en vervolgens aan de bereidheid tot het verlenen van medewerking aan de politie, zoals in het model van Tyler en collega's.

Validiteit van de centrale concepten in dit proefschrift (Hoofdstuk 3)

Ter beantwoording van de tweede deelvraag – wat is de empirische structuur van de oordelen van slachtoffers over de politierespons (in termen van procedurele rechtvaardigheid en politie-functioneren), percepties van legitimiteit (in termen van vertrouwen in de politie en gevoelde verplichting om de wet te gehoorzamen), en bereidheid tot medewerking met de politie – werden telefonisch gestructureerde interviews gehouden met 417 slachtoffers van criminaliteit die recent aangifte hadden gedaan bij de politie in de regio Hollands Midden (overgegaan in de Regionale Eenheid Den Haag).

De analyse van de empirische structuur van de centrale concepten in dit proefschrift – oordelen over procedurele rechtvaardigheid, politie-functioneren, politielegitimiteit (in termen van vertrouwen in de politie en verplichting om de wet te gehoorzamen) en bereidheid tot het verlenen van medewerking – maakt duidelijk dat deze structuur niet volledig overeenkomt met de door Tyler en collega's beschreven theorie. Hoewel hun theorie een onderscheid maakt tussen oordelen over procedurele rechtvaardigheid en oordelen over het politie-functioneren, laten de resultaten zien dat de twee concepten empirisch sterk aan elkaar gerelateerd zijn. Dit suggereert dat slachtoffers in de waardering van het politieoptreden geen onderscheid maken tussen de wijze waarop zij bejegend worden en de mate waarin de politie opsporingsactiviteiten ontplooit, maar dat zij het politieoptreden als geheel beoordelen. Het gevolg van deze bevinding is dat in statistische analyses de twee concepten (oordelen over procedurele rechtvaardigheid en het politie-functioneren) als één construct (oordelen over de politierespons) beschouwd dienen te worden.

De relaties tussen de centrale concepten in dit proefschrift voor slachtoffers van verschillende typen delicten en over de tijd (Hoofdstuk 4)

Ter beantwoording van de derde deelvraag – hoe zijn oordelen van slachtoffers over de politierespons gerelateerd aan percepties van legitimiteit en aan de bereidheid tot het verlenen van medewerking aan de politie; verschilt dit tussen slachtoffers van verschillende typen criminaliteit en houden de relaties stand over de tijd – werden de analyses in twee delen uitgevoerd. Ten eerste werd onderzocht of de verbanden tussen de kernconcepten verschilden tussen slachtoffers van woninginbraak en slachtoffers van geweldsmisdrijven en vervolgens werd onderzocht of de relaties stand hielden.

Voor het eerste deel werden dezelfde data gebruikt als voor de beantwoording van de tweede deelvraag, namelijk de data die vergaard zijn

door het houden van gestructureerde interviews met slachtoffers van criminaliteit. De resultaten laten zien dat voor beide typen slachtoffers geldt dat oordelen over de politierespons positief gerelateerd zijn aan het vertrouwen in de politie en de gevoelde verplichting om de wet te gehoorzamen en dat percepties van vertrouwen in de politie geen verband houdt met de bereidheid tot het verlenen van medewerking, maar er zijn ook verschillen. Zo blijkt dat oordelen over het politieoptreden direct gerelateerd zijn aan de bereidheid tot het verlenen van medewerking voor slachtoffers van woninginbraak, maar niet voor slachtoffers van geweldsmisdrijven. Daarnaast laten de resultaten zien dat oordelen over de politierespons indirect, namelijk via de gevoelde verplichting om de wet te gehoorzamen, gerelateerd zijn aan de bereidheid tot het verlenen van medewerking voor slachtoffers van geweldsmisdrijven.

Voor het tweede deel – of de gevonden relaties over de tijd stand hielden – werden data gebruikt van 201 slachtoffers (van de 417) die bereid waren om aan een tweede interview deel te nemen. Hierbij was het om statistische redenen niet mogelijk een onderscheid te maken naar type delict. Ten eerste laten de resultaten zien dat oordelen van slachtoffers over de politierespons positief verband houden met de gepercipieerde legitimiteit van de politie (in termen van vertrouwen in de politie en verplichting om de wet te gehoorzamen) over de tijd. Ten tweede blijkt dat positieve oordelen over de politierespons niet direct, maar indirect verband houden met de bereidheid tot het verlenen van medewerking over de tijd. Dit verband verloopt via de gevoelde verplichting om de wet te gehoorzamen. Ten derde laten de resultaten zien dat het vertrouwen in de politie mogelijk het oordeel over het politieoptreden kleurt: Het vertrouwen in de politie houdt positief verband met oordelen over de politie op een later moment. Dit impliceert dat oordelen over de politie en de mate van vertrouwen in de politie elkaar over de tijd versterken. Slachtoffers die het politieoptreden aanvankelijk positiever beoordelen zijn meer geneigd om vertrouwen in de politie te uiten over de tijd dan slachtoffers die het politieoptreden aanvankelijk minder positief beoordeelden. Andersom geldt ook dat slachtoffers die aanvankelijk meer vertrouwen in de politie hebben, meer geneigd zijn om het politieoptreden over de tijd positiver te beoordelen dan slachtoffers die aanvankelijk minder vertrouwen in de politie hebben.

De invloed van het politieoptreden op de legitimiteit van de politie en de bereidheid tot het verlenen van medewerking (Hoofdstuk 5)

Ter beantwoording van de vierde deelvraag – hoe is de politierespons van invloed op percepties van legitimiteit en de bereidheid tot het verlenen van medewerking onder fictieve slachtoffers – werd een vignette-experiment uitgevoerd waarin een hypothetische situatie werd voorgelegd aan 414 studenten van de Universiteit Leiden. Het opzetten van een experiment in de werkelijkheid zou namelijk ethische problemen opleveren. Deelnemers lazen een scenario over een geweldsmisdrijf waarbij hen gevraagd werd

zich in te leven in het fictieve slachtoffer. Vervolgens beantwoordden zij vragen over de legitimiteit van de politie en hun eigen bereidheid tot het verlenen van medewerking. In het scenario werd het politieoptreden op positieve wijze en op negatieve wijze gemanipuleerd. In het positieve scenario behandelde de politie het slachtoffer op een procedureel rechtvaardige wijze en voerde adequate opsporingsactiviteiten uit. In het negatieve scenario behandelde de politie het slachtoffer op een procedureel onrechtvaardige wijze en voerde zij geen opsporingsactiviteiten uit. Daarnaast werd een controleconditie toegevoegd waarbij het scenario stopte nadat het slachtofferschap had plaatsgevonden en het slachtoffer naar huis ging om de politie te bellen. In deze conditie had het slachtoffer geen contact met de politie.

Uit de resultaten blijkt ten eerste dat de politierespons causaal verband houdt met de bereidheid tot het verlenen van medewerking van fictieve slachtoffers. Ten tweede blijkt dat niet alleen de bereidheid tot het verlenen van medewerking, maar ook vertrouwen in de politie en verplichting om de wet te gehoorzamen ('legitimiteit') significant hoger was onder fictieve slachtoffers in de positieve politieresponsconditie dan in de negatieve politieresponsconditie en de controle conditie. Het verschil tussen de positieve politieresponsconditie en de controleconditie op het punt van vertrouwen in de politie en bereidheid tot het verlenen van medewerking verdween echter nadat gecorrigeerd werd voor het uitvoeren van meerdere analyses (Bonferroni-correctie). Ten derde blijkt dat de scores op alle drie de uitkomstmaten significant lager waren onder fictieve slachtoffers in de negatieve conditie dan in de positieve politierespons conditie en de controle conditie. Het lijkt er dus op dat vooral een negatieve politierespons schadelijke gevolgen kan hebben voor de waargenomen legitimiteit van de politieorganisatie en de bereidheid tot het verlenen van medewerking onder slachtoffers. Ten vierde blijkt dat het verband tussen het politieoptreden en de bereidheid tot het verlenen van medewerking ten minste voor een deel verklaard kan worden door de invloed van de politierespons op het vertrouwen in de politie.

Wat slachtoffers waarderen in het politiecontact en waarom zij medewerking verlenen (Hoofdstuk 6)

Ter beantwoording van de vijfde deelvraag – waarom zijn oordelen van slachtoffers over de politierespons gerelateerd aan hun bereidheid tot het verlenen van medewerking aan de politie – werden 32 slachtoffers van criminaliteit die recent aangifte hadden gedaan bij de politie in de regio Hollands Midden (in 2012 overgegaan in de Regionale Eenheid Den Haag) persoonlijk geïnterviewd. Dit gebeurde op een semigestructureerde wijze. De resultaten laten ten eerste zien dat zowel slachtoffers van geweldsmisdrijven als slachtoffers van woninginbraak veel waarde hechten aan procedureel rechtvaardige bejegening door de politie. Belangrijk daarbij was de mogelijkheid om hun verhaal te vertellen, dat de politie beschikbaar was voor vervolcontact en dat zij op de hoogte werden gehouden

over de ontwikkelingen in hun zaak. Ten tweede vonden slachtoffers die aangaven (zeer) geëmotioneerd te zijn (geweest) door het delict en/of de dader het belangrijk dat de politie zich duidelijk uitsprak tegen de dader en het misdrijf. Slachtoffers voelden zich hierdoor gesteund en gesterkt. Ten derde hadden slachtoffers van woninginbraken er over het algemeen vrede mee als de dader niet gepakt zou worden. Zij gaven aan te begrijpen dat de politie – na een eerste sporenonderzoek – niet alle mogelijke opsporingsactiviteiten zou inzetten en de zaak zou sluiten. Deze slachtoffers hechtten vooral belang aan een snelle opname van de aangifte, zodat ze, met een proces-verbaal, in aanmerking konden komen voor financiële vergoeding bij verzekeringsmaatschappijen. Ten vierde blijkt dat slachtoffers van geweldsmisdrijven het juist belangrijk vinden dat de politie de dader zou opsporen om hem/haar vervolgens duidelijk te maken dat crimineel gedrag niet getolereerd wordt. Wanneer slachtoffers van geweldsmisdrijven het gevoel hadden dat de politie faalde in deze taak, voelden zij zich in de steek gelaten door de politie. Dat gevoel had niet alleen negatieve gevolgen voor de bereidheid tot het verlenen van medewerking, maar kon zelfs leiden tot een neiging naar eigenrichting. Dit was vooral het geval onder slachtoffers van geweldsmisdrijven die de dader (bij naam) kenden.

CONCLUSIES

Ten eerste maakt dit proefschrift duidelijk dat slachtoffers van criminaliteit niet alleen geïnteresseerd zijn in een rechtvaardige bejegening, maar ook in de opsporingsactiviteiten die de politie uitvoert om hun zaak op te lossen. Zij vinden beide belangrijk; Door een rechtvaardige bejegening krijgen zij het gevoel zelf belangrijk te zijn en door opsporingsactiviteiten krijgen zij het gevoel dat hun zaak serieus genomen wordt. Ten tweede kan met de diverse onderzoeksmethoden die in dit proefschrift zijn gebruikt, geen sluitend antwoord gegeven worden op de vraag hoe het politietoetreden van invloed kan zijn op de bereidheid tot het verlenen van medewerking (direct of via vertrouwen in de politie en/of gevoelde verplichting om de wet te gehoorzamen). Het antwoord op deze vraag lijkt af te hangen van het type delict en of mensen daadwerkelijk slachtoffer geworden zijn van criminaliteit. Ten derde wordt wel duidelijk dat de beoordeling van het politietoetreden gevolgen heeft voor percepties van legitimiteit van de politieorganisatie en voor de bereidheid tot het verlenen van medewerking in geval van toekomstig slachtofferschap. Vooral negatieve oordelen over het politietoetreden, met name in termen van uitgevoerde opsporingsactiviteiten, kunnen desastreuze gevolgen hebben voor de waargenomen politielegitimiteit en de bereidheid tot het verlenen van medewerking. Om de onwenselijke situatie tegen te gaan dat slachtoffers in mindere mate aangifte doen in geval van herhaald slachtofferschap, is het dus van essentieel belang dat de politie zoveel mogelijk negatieve oordelen over het politietoetreden voorkomt.

AANBEVELINGEN VOOR DE POLITIEPRAKTIJK

De bevindingen van dit proefschrift lijken het belang van richtlijnen voor agenten over de omgang met slachtoffers van criminaliteit te onderschrijven. Hoewel in de laatste jaren veel initiatieven zijn genomen om de positie van het slachtoffer in het strafproces te versterken, gaan veel van die initiatieven over de laatste fase van het strafproces. Een bekend voorbeeld daarvan is het spreekrecht waar slachtoffers van ernstige misdrijven recht op hebben. In veel zaken zal een delict echter niet tot een rechtszaak komen. In veel zaken zal de politie niet alleen de eerste, maar vaak ook de enige partij van het strafrechtssysteem zijn waarmee slachtoffers in aanraking komen. Volgens nationale en internationale wetgeving dient de politie slachtoffers op een correcte wijze te bejegenen, hen te informeren over de te volgen procedure en hen op de hoogte te houden van ontwikkelingen in hun zaak. In dit proefschrift wordt dat onderstreept en de resultaten bieden mogelijk ook meer informatie over hoe de politie slachtoffers op een respectvolle wijze kunnen bejegenen.

Ten eerste maakt dit proefschrift duidelijk dat het voor slachtoffers belangrijk is dat zij op een rechtvaardige wijze bejegend worden door agenten en dat agenten opsporingsactiviteiten inzetten (en daarover communiceren naar slachtoffers). Dit is niet alleen ethisch juist en passend bij de missie van de organisatie, maar heeft mogelijk ook positieve gevolgen voor de waargenomen legitimiteit van de politie, de bereidheid tot het verlenen van medewerking in geval van toekomstig slachtofferschap en het voorkomen van eigenrichting. Om negatieve oordelen over de politierespons te voorkomen laat deze studie zien dat het belangrijk is dat de politie (1) het slachtoffer de gelegenheid geeft om zijn of haar verhaal te vertellen, (2) neutraal optreedt met betrekking tot de rol van het slachtoffer in het delict (schuld) en beslissingen baseert op feiten, (3) slachtoffers op een respectvolle wijze behandelt, beleefd is en laat weten oog te hebben voor de behoeften en zorgen van slachtoffers, (4) duidelijk maakt dat agenten oprecht gemotiveerd zijn om tot de beste oplossing te komen door aan te geven dat criminaliteit niet getolereerd wordt en de wens uitspreekt om de dader te pakken (5) slachtoffers (indien gewenst) op de hoogte houdt van de ontwikkelingen in de zaak en (6) duidelijk maakt welke opsporingsactiviteiten ondernomen zullen worden of, als zulke activiteiten niet ingezet zullen worden, waarom dat het geval is. Hoe deze elementen politiemensen het beste aangeleerd kan worden, zal moeten blijken uit (toekomstige) interventiestudies, maar veel van deze elementen worden al erkend in nationale en internationale richtlijnen en opleidingen van politiemensen. Dit proefschrift onderstreept het belang daarvan en benadrukt daarbij dat het uitvoeren van opsporingsactiviteiten en daarover communiceren naar het slachtoffer belangrijk is voor slachtoffers, omdat het hen het gevoel geeft dat zij en hun zaak serieus worden genomen. Het verdient daarbij aanbeveling om een vast aanspreekpunt beschikbaar te maken voor het slachtoffer die op de hoogte is van de zaak.

Ten tweede blijkt uit deze studie dat verschillende slachtoffers verschillende verwachtingen kunnen hebben ten aanzien van het politieoptreden. Waar vrijwel alle slachtoffers een respectvolle bejegening (i.e. procedureel rechtvaardige bejegening) verwachten, zijn de verwachtingen met betrekking tot het uitvoeren van opsporingsactiviteiten meer verdeeld. Hoewel vervolgonderzoek aan te bevelen is, zou de politie er waarschijnlijk goed aan doen om de verwachtingen van slachtoffers ten aanzien van het opsporingsonderzoek in een vroeg stadium te bespreken. Onrealistische verwachtingen kunnen op dat moment bijgesteld worden door uit te leggen waarom bepaalde opsporingsmiddelen niet ingezet kunnen worden, wat eventueel wel mogelijk is en of/welke stappen ondernomen zullen worden in de zaak.

Ten derde blijkt uit dit proefschrift dat slachtoffers die zelf aangeven zich diep geraakt voelen door de dader en/of het misdrijf het politieoptreden op een andere wijze beoordelen dan slachtoffers waarbij dat minder het geval is. Hoewel dit proefschrift niet heeft onderzocht of de politie onderscheid maakt tussen deze twee typen slachtoffers in de bejegening, verdient het aanbeveling om deze groep te identificeren en hen met extra zorg te bejegenen. Zo zou benadrukt kunnen worden dat het slachtoffer zelf geen schuld heeft aan wat hem of haar is overkomen en dat criminaliteit niet getolereerd wordt. Sommige van deze slachtoffers vinden het fijn als politieagenten een duidelijk standpunt innemen tegen de dader, waardoor zij zich gesteund en gesterkt voelen. Dat is op zichzelf aan te prijzen, maar de politie zou, juist als eerste aanspreekpunt binnen de strafrechtsketen, op een open wijze en zonder vooringenomenheid moeten luisteren naar zowel het vermeende slachtoffer als de vermeende dader om de waarheid te achterhalen. Wanneer de politie in een vroeg stadium van het opsporingsonderzoek een duidelijk standpunt inneemt tegen de dader (of diegene daar nu wel of niet bij is) zou mogelijk ten koste kunnen gaan van die onpartijdigheid. Het verdient dan ook aanbeveling om vooral criminaliteit af te keuren en niet zozeer de vermeende dader. Slachtoffers die zelf aangeven hevig geëmotioneerd te zijn, lijken daarnaast ook hogere verwachtingen te hebben ten aanzien van het uitvoeren van opsporingsactiviteiten en daar meer waarde aan te hechten dan slachtoffers die dit niet aangaven. Juist bij dit type slachtoffers lijkt het dus van belang te zijn om de verwachtingen te bespreken en indien nodig te temperen.

Ten vierde blijkt uit dit proefschrift dat slachtoffers waardevolle informatie kunnen geven over wat zij belangrijk vinden in hun contact met de politie. Naast meer algemene onderzoeken naar slachtoffertevredenheid, zou concretere informatie verkregen kunnen worden via een zogeheten Legal System Victim Impact Statement, waarbij slachtoffers het politieoptreden op inhoudelijke wijze kunnen beoordelen door aan te geven wat goed ging en wat minder goed ging. Zulke gedetailleerde informatie over een specifieke zaak zou gebruikt kunnen worden om nog specifiekere achterhalen wat slachtoffers waarderen in hun contact met de politie. Deze formulieren kunnen ook de basis vormen voor het ontwikkelen van casus

die gebruikt kunnen worden in trainingen aan politiemensen die contact hebben met slachtoffers. Daarnaast zouden deze formulieren aanleiding kunnen geven voor agenten om uitleg te geven of excuses aan te bieden aan het slachtoffer voor aspecten die minder positief zijn beoordeeld. Dit zou kunnen helpen om de kwaliteit van het contact tussen de politie en slachtoffers te verbeteren (vooral wanneer het contact minder positief is beoordeeld) en eigenrichting te voorkomen. Uit dit proefschrift blijkt dat het van belang is om slachtoffers te vragen naar aspecten met betrekking tot de bejegening en opsporingsactiviteiten.

Ten vijfde wordt het belang van de beoordeling van het politieoptreden door slachtoffers in dit proefschrift benadrukt. Een positieve beoordeling zou bijdragen aan het doel van de politie om Nederland veiliger te maken, doordat slachtoffers meer geneigd zijn om medewerking te verlenen aan de politie dan bij een negatieve beoordeling en de politie heeft die medewerking nodig om zaken op te lossen en daders op te sporen. Om die reden verdient het de aanbeveling om niet alleen doelstellingen te formuleren in bijvoorbeeld termen van het aantal verrichte onderzoeken, afgedane zaken en het terugdringen van criminaliteit, maar ook om doelstellingen te formuleren met betrekking tot de beoordeling van de politierespons door van slachtoffers die aangifte hebben gedaan van hun slachtofferschap. Aandacht voor slachtoffers is immers niet alleen behulpzaam voor slachtoffers en de samenleving als geheel, maar ook voor de politie als instituut.

SUGGESTIES VOOR VERVOLGONDERZOEK

Uit dit proefschrift vloeien een aantal suggesties voort voor toekomstig onderzoek. Een aantal van deze suggesties richt zich op de meetwijze van de kernconcepten in dit proefschrift – de politierespons, politielegitimiteit, en medewerking – en op de generaliseerbaarheid van de bevindingen van dit proefschrift. Daarnaast roepen een aantal bevindingen uit dit proefschrift nieuwe vragen op waar toekomstig onderzoek aandacht aan kan besteden.

Meetwijze van de politierespons

In dit proefschrift stonden (voornamelijk) de subjectieve oordelen van het politieoptreden door slachtoffers van criminaliteit centraal. Hiervoor is gekozen vanuit de suggestie uit eerder onderzoek dat negatieve ervaringen met de politie bij aangifte van een eerder slachtofferschap ervoor zou zorgen dat slachtoffers afzien van medewerking aan de politie in het geval dat zij nog eens slachtoffer worden. Het gevolg daarvan is dat we nog maar weinig weten over het daadwerkelijke optreden van de politie. Meer objectieve informatie over het handelen van de politie zou verkregen kunnen worden door bijvoorbeeld te vragen hoe lang de politie het plaats delict heeft onderzocht en of gezocht is naar vingerafdrukken (in geval van

woninginbraak). Om het daadwerkelijke optreden in kaart te brengen, zou het contact tussen slachtoffers en de politie geobserveerd kunnen worden, eventueel via beeldopname. Door deze bevindingen te combineren met subjectieve beoordelingen, kunnen meer concrete aanbevelingen worden gedaan voor het handelen van de politie.

Meetwijze van politielegitimiteit

In dit proefschrift werd legitimiteit gemeten door te vragen naar percepties van vertrouwen in de politie en de in het algemeen gevoelde verplichting om de wet te gehoorzamen. Hiervoor is gekozen, omdat de vragenlijsten die hiervoor gebruikt waren (a) in het originele onderzoek van Tyler wat de basis vormde voor dit proefschrift gebruikt werden, (b) in eerder Nederlandstalig onderzoek werden gebruikt. Bovendien lijkt de gevoelde verplichting om de wet te gehoorzamen een goede indicator te zijn voor de intrinsieke motivatie om te handelen volgens de normen en waarden in de samenleving. Desondanks kunnen toekomstige studies aansluiten bij de recente ontwikkelingen in de wetenschap door niet alleen vertrouwen in de politie en de in het algemeen gevoelde verplichting om de wet te gehoorzamen te meten, maar ook de gevoelde verplichting om orders van politiemensen (in een concreet geval) te volgen en morele verbondenheid met de politie en/of de wet. Mogelijk geeft dat nog meer informatie over de motieven van slachtoffers om medewerking te verlenen aan de politie.

Meetwijze van medewerking

In dit proefschrift werd de bereidheid tot het verlenen van medewerking gemeten. Hoewel eerder onderzoek een verband laat zien tussen de bereidheid tot handelen en daadwerkelijk handelen, verdient het aanbeveling om in toekomstige studies daadwerkelijke medewerking in kaart te brengen. Dan kan het gaan om daadwerkelijk gedrag in geval van toekomstig slachtofferschap, maar ook om daadwerkelijke medewerking in een zaak. Zo zou in kaart kunnen worden gebracht of het slachtoffer informatie heeft gegeven dat de politie zou kunnen helpen om de dader te identificeren en op te sporen.

Generaliseerbaarheid van bevindingen

Voor wat betreft de generaliseerbaarheid van de bevindingen, zouden toekomstige studies kunnen proberen om meer deelnemers te werven met een niet-Nederlandse achtergrond zodat de steekproef meer representatief wordt voor de nationale slachtofferpopulatie. Dit zou gedaan kunnen worden door de mogelijkheid aan te bieden om slachtoffers in het Engels of in hun moedertaal te interviewen. Daarnaast verdient het aanbeveling om het onderzoek te repliceren in andere landen. Ook kunnen toekomstige prospectieve studies onderzoeken of de relaties die in dit

proefschrift gevonden zijn, langer dan één maand standhouden en kunnen toekomstige onderzoeken zich (naast slachtoffers van woninginbraak of geweldsmisdrijven) richten op slachtoffers van andere typen delicten, zoals zedendelicten. Ten slotte zou toekomstig onderzoek kunnen exploreren of procedurele rechtvaardigheid en (communicatie over) opsporingsactiviteiten causaal verband houden met waargenomen politielegitimiteit en de bereidheid tot het verlenen van medewerking bij slachtoffers van criminaliteit door het uitvoeren van een veldexperiment waarbij politiemensen hier expliciet op getraind worden, naar het voorbeeld van de *The Greater Manchester Police procedural justice training experiment* (zie Wheller et al, 2013).

Verwachtingen en geëmotioneerde slachtoffers

Hoewel de bevindingen in dit proefschrift (Hoofdstuk 6) aanwijzingen geven dat slachtoffers verschillende verwachtingen kunnen hebben ten aanzien van de opsporingsactiviteiten naar mate zij meer geëmotioneerd reageren op wat hen is overkomen en als zij een geweldsslachtoffer zijn geworden door een voor hun (bij naam) bekende dader, verdient het aanbeveling om via kwantitatieve onderzoeksmethoden te toetsen of deze bevindingen niet op toeval berusten. Meer specifiek kan worden nagegaan of slachtoffers die veel leed ervaren en/of de dader (bij naam) kennen hogere verwachtingen hebben dan slachtoffers die minder leed ervaren en/of de dader niet (bij naam) kennen en hoe het wel of niet inlossen van die verwachtingen zich verhoudt tot beoordelingen over het politieoptreden, percepties van politielegitimiteit en de bereidheid tot het verlenen van medewerking.

Elementen van procedurele rechtvaardigheid

De bevindingen in dit proefschrift (Hoofdstuk 6) geven aanwijzingen dat mogelijk niet alle elementen van procedurele rechtvaardigheid – ‘voice’, neutraliteit, respect en vertrouwenswaardigheid – wel op gelijke wijze worden gewaardeerd door slachtoffers. Zo lijken sommige slachtoffers het te waarderen als politiemensen een duidelijk standpunt innemen tegen de dader, omdat zij zich daardoor gesteund en gesterkt voelen. Dat impliceert dat slachtoffers het mogelijk waarderen wanneer de politie ‘partijdig’ is, als het maar in het voordeel van het slachtoffer is. Of dat inderdaad het geval is, zou kunnen worden getoetst in toekomstig onderzoek.

Procedure versus uitkomst

De bevindingen in dit proefschrift geven aanwijzingen dat de uitkomst van het politieonderzoek, in de zin van het opsporen van een verdachte, niet voor alle slachtoffers even belangrijk is. Zo lijken vooral slachtoffers die aangeven zich erg geraakt te voelen door wat hen is overkomen en slacht-

offers van geweldsmisdrijven (die de dader kennen) het over het algemeen belangrijker te vinden dat de dader wordt opgepakt dan slachtoffers die aangaven zich niet zo geraakt te voelen en slachtoffers van woninginbraken. Eerder onderzoek naar het relatieve belang van procedure-gerelateerde factoren en uitkomst-gerelateerde factoren laat geen eenduidige resultaten zien. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de uitkomst van de zaak vooral belangrijk is in specifieke omstandigheden. Nader onderzoek zou gedaan kunnen worden naar de omstandigheden waaronder de uitkomst van de zaak wel of geen rol speelt in de waardering van de politie, percepties van politielegitimiteit en de bereidheid tot het verlenen van medewerking.

Interventiestudies

Ten slotte is het nog onduidelijk wat de beste wijze is om politiemensen aan te leren hoe zij slachtoffers op een correcte en respectvolle wijze te woord kunnen staan, hoe zij blijf kunnen geven van hun onpartijdigheid en motivatie om de dader te pakken, en hoe zij slachtoffers kunnen informeren over de ontwikkelingen in hun zaak en uitleg kunnen geven over het al dan niet uitvoeren van opsporingsactiviteiten. Politiemensen kunnen hierin op verschillende manieren getraind worden, bijvoorbeeld met behulp van schriftelijke informatie, groepsdiscussies, rolspelen, een online trainingsmodule waarin casus worden voorgelegd of een combinatie hiervan. Nader onderzoek met behulp van interventiestudies zou meer informatie kunnen geven over welke methode het beste werkt.

